

КНИГА ШУКАЄ КНИГОЛЮБА

www.ofam.od.ua

ГІПОТЕЗА

Одного разу в тисяча сімсот якомусь році, третього дня увечері, цар Петро I завітав на склянку чаю до свого сподвижника, одного з найосвіченіших людців російських — князя Дмитра Михайловича Голіцина. Прощаючись, самодержець попросив князя дати почитати йому чогось там на сон грядущий, бажано легке... Дмитро Михайлович попрямував до своєї бібліотеки, а за хвилину запропонував Петрові модний у ті далекі часи детектив.

— Про шпигунів? — спитав Петро I.

— Так, але ти, Петре Олексійовичу, будь ласкавий, книгу довго не тримай, — одказав Голіцин. — Вона в Москві одна, а черга на неї вже з півверсти стоїть...

— Будь ласка, не турбуйся, Дмитре Михайловичу, — сказав цар, відкриваючи титульний лист. — Ач, та в тебе тут і ярлик свій про- ставлений...

Отак деякі історики гершу появу екслібріса в Росії датують 1702-м роком, проте інші...

ВИСТАВКА

За ініціативою одеських художників і книголюбів з 23 лютого в Одеському художньому музеї експонується виставка книжкових знаків — екслібрісів.

Експозиція невеличка. Майже все розмістилося в одному залі, оскільки кожна гравюра за розміром не більша цигаркової коробки. Зате кожна з них вкрай насичена інформацією. Цілий світ облич, характерів, звичок, поглядів... І серед усієї цієї різноманітності — приємний сюрприз. На вітрині — роботи талановитих художників кінця XIX — початку XX століття: Є. Є. Лансере, А. Я. Головіна, О. М. Бенуа, Д. Бурлюка, А. П. Остроумової-Лебедєвої, Л. І. Пастернака та ін. І особливо приємно, що поряд з цими талановитими творами на вітринах виставки представлені роботи одеських митців.

ДЕТАЛІ

Вражає кожного відвідувача виставки сміливістю підходу до розв'язання проблеми К. С. Козловський, котрий виготовив екслібріс дия... Пабло Пікассо. Цікаво, що сказав би з цього приводу сам ма- естро?

З чергового екслібріса допитливий може дізнатися, що існує на світі «Кандидат педагогічних наук, доцент... і т. ін.» Куди простіше — В. Маяковський.

Ну, а київський футболіст Ф. Медвідь одержав від художника В. І. Масика вичерпуючий книжковий знак. Ведмідь, що сидить за розкритою книгою поряд з футбольним м'ячем.

ГОЛОВНЕ

Надзвичайно цікаві роботи прибалтійських і львівських майстрів виконані з великою образотворчою культурою, тонким розумінням пластики, з використанням традиційних національних мотивів.

Але центром виставки, її виправданням для мене як художника був екслібріс М. Врубеля. Перш за все він лаконічний. Ніяких пред- метних зображень. Всього чотири слова: бібліотека Миколи Петрови- ча Сирейщикова. Але скомпоновані ці слова просто, зі смаком діб- ра- но і намальовано шрифт. Тонко, з великим почуттям такту викори- станий червоний колір, точно знайдені елементи старослов'янського стилю й органічно вписані в загальну композицію книжкового зна- ка. Ця робота містить у собі більше, ніж якась інша, скрупульозно деталізована, образотворчо перенасичена, «багатослівна» композиція.

ІСТОРІЯ

Якщо говорити серйозно, з повним довір'ям до літературних дже- рел, перші книжкові знаки з'явилися в Європі більш як 500 років тому. Спочатку в Німеччині (1460 рік), потім — в Італії, Англії та Франції. В Росії появу книжкового знака деякі історики насправді відносять до 1702 року — книжковий ярлик Д. М. Голіцина. Проте дехто вважає, що екслібрісом вже слід вважати рукописний знак на книжках засновника Соловецького монастиря Досифея (1490 рік), який складається з літери «С», куди вписане ім'я власника бібліоте- ки і сан — «священноінок».

ЩЕ ОДНА ГІПОТЕЗА

Останнім часом намітилась у мистецтві екслібріса дивна тенден- ція. Книжковий знак поступово стає предметом колекціонування, що з початковим його призначенням не має нічого спільного. Цим і по- яснюється поява робіт, що викликають посмішку. — екслібрісів для П. Пікассо, Р. Кента та ін. Але, з іншого боку, не втрачають же свого первісного значення, скажімо, марки, хоч цілі їх серії виготовляю- ться з філателістичною метою.

Художник І. БОЖКО.

В.В. БАСЕВИЧА

"Комсомолецка іскра", 22/III - 1969р., стр. 3.